

Дзіцячы нумары мастацтва

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

ГОД ВЯДАННЯ 32-ГІ
№ 26 (1767)

Пятніца, 29 сакавіка 1963 года.

Цана 4 кап.

ПЛЕНУМ ЦЭНТРАЛЬНАГА КАМІТЭТА КП БЕЛАРУСІ

26—27 сакавіка праходзіў V Пленум Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Беларусі.

Пленум абмеркаваў наступныя пытанні: аб спецыялізацыі сельскай гаспадаркі Беларусі і мерах па палепшэнню кіравання калгасамі і саўгасамі; аб сацыялістычных абавязальствах работнікаў сельскай гаспадаркі абласцей рэспублікі на 1963 год і мерах па іх выкананню; аб удасканаленні кіравання капіталізмам будаўніцтвам і мерах па палепшэнню работы будаўнічых арганізацый.

3. Докладам «Аб спецыялізацыі сельскай гаспадаркі Беларусі і мерах па палепшэнню кіравання калгасамі і саўгасамі» выступіў кандыдат у члены Праэдыума ЦК КПСС, першы сакратар ЦК КП Беларусі К. Т. Мазурэў.

3. Докладам «Аб сацыялістычных абавязальствах работнікаў сельскай гаспадаркі абласцей рэспублікі на 1963 год і мерах па іх выкананню» выступіў старшыня Бюро ЦК КПБ па кіраванні сельскай гаспадаркі сакратар ЦК КП Беларусі Ф. А. Сурганюк.

Пытаннем удасканалення кіравання капіталізмам будаўніцтвам і мерах па палепшэнню работы будаўнічых арганізацый быў прысвечан дэклад старшыня Бюро ЦК КПБ па кіраванні прамісловасцю і будаўніцтвам, сакратара ЦК КП Беларусі Д. Ф. Філімонава.

Удзельнікі Пленума абмеркавалі дэклады К. Т. Мазурэва, Ф. А. Сурганюка і Д. Ф. Філімонава. Па абмеркаванні пытаннях Пленум ЦК КПБ прыняў наступныя рэзалюцыі:

ПЕРШАЯ СЕСІЯ ВЯРХОўНАГА САВЕТА БЕЛАРУСКОЙ ССР

Учора, 28 сакавіка, у Мінску пачала сваю работу першая сесія Вярхоўнага Савета Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі шостага склікання.

Задоўга да адкрыцця сесіі залу пасадзілі Вярхоўнага Савета БССР у Доме ўрада запобілі выбарнікі Беларускага народа. 12 гады днём. Месцы на ўрадавых ложках займалі таварышы Ц. Я. Кісялёў, В. І. Казлоў, К. Т. Мазурэў, І. М. Макараў, П. М. Машараў, С. О. Прытыцкі, Ф. А. Сурганюк, Д. Ф. Філімонаў, В. Ф. Шаўра, Л. Г. Максімаў, В. А. Пянькоўскі і іншыя.

Дэпутат У. А. Мікуліч прапанаваў даручыць адкрыццё першай сесіі Вярхоўнага Савета Беларускай ССР шостага склікання старэйшаму дэпутату Вярхоўнага Савета — старшынэ рэвізійнай камісіі Камуністычнай партыі Беларусі В. Я. Сідых.

Па прапанове дэпутата С. А. Платоўча, які выступіў па даручэнню Савета старшынэ, сесія аднагалосна выбрала старшынэ Вярхоўнага Савета Беларускай ССР сакратара ЦК КП Беларусі, дэпутата В. Ф. Шаўра.

Затым па прапанове дэпутата Ф. М. Іванова, Д. В. Цібута, П. Р. Якаўлевіча, В. А. Пыжыкова, якія выступілі па даручэнню Савета старшынэ, намеснікам старшынэ Вярхоўнага Савета Беларускай ССР аднагалосна выбралі дэпутаты І. І. Маргалеўцаў, Т. І. Жыгалька, Г. І. Лагунова, Я. І. Скурко (Максім Танк).

Далей Вярхоўны Савет зацвердзіў рэгламент і прымае наступны парадак дня сесіі.

1. Выбары мандатнай камісіі Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.
2. Выбранне пастаянных камісій Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.
3. Аб палепшэнні бытавога абслугоўвання насельніцтва рэспублікі.
4. Выбранне Праэдыума Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.
5. Утварэнне ўрада Беларускай ССР — Савета Міністраў Беларускай ССР.

Сесія працягвае сваю работу.

САВЕЦКІ ПІСЬМЕНІК — БАЕЦ ПАРТЫІ

Шырокая прычыповая гаворка аб наадзеных праблемах, якія стаяць перад савецкімі мастакамі слова, адбылася на IV пленуме Саюза пісьменнікаў СССР. Ва ўступным слове першы сакратар праўлення Канстанцін Фелікс падкрэсліў, што ідэяльнае сустрэчы кіраўнікоў партыі і ўрада з дзеячамі літаратуры і мастацтва атрымаў шырокі водгук ва ўсіх рэспубліках. Многія пісьменнікі выступілі ў друку, па радыё, падзялілі сваім роздумам, які найлепшым чынам служыць справе партыі, справе народа на сучасным этапе.

— Савецкая літаратура, — прызначваў К. Фелікс, — са сваёй першапачатковай крокаў свядомы выхавачую ролю мастацтва ў грамадстве. Яна працавала і будзе працаваць у імя чалавека — таго новага чалавека, які якога праграміць на зямлі Кастрычніка.

— Наша літаратура і мастацтва — падкрэсліў у сваім выступленні М. Шкварца — партыйны і народны ў самай сваёй аснове. З усёй вострай част стаяць пытанне аб ідэяльнасці светлагляду пісьменніка. Светлагляд адзінае зарэз асабліва ролю ў фарміраванні характараў, асабліва ў фарміраванні характараў і паводзінах маладога пісьменніка.

— Мы закідваем партыі ўсталяваць справу народа, які здольны свет сваімі подзвігамі, — гаварыў на пленуме пэнт А. Пракоф'еў. — На жаль, не толькі літаратурная крытыка, але і рэдактары працягваюць непатрабавальнасць, дапускаюць на старонкі часопісаў нясельны творы. У якасці прыкладаў ён прывёў яўдальні вершы А. Валянцэвіча, Я. Еўтушэнкі, аповесць Н. Пачывалава.

— Мы абавязаны, — сказаў В. А. Смірноў, — па-горажскаму, калаталіва і ў вышэйшай ступені адказна працаваць з маладымі, падтрымліваць усё таленавітае, указваць на памылкі, не боючыся гаварыць праўду аб іх творах.

— Партыя, развіваючы вострую прычыповую крытыку культу асобы і яго паслядоўнікаў, у той жа час падкрэслівае, што гэтая крытыка не адмаўляе праемнасці пакаленняў барацьбы за справу камунізму, — напамінуў В. Бурмакаў. — Існуе лямбінская перамяна пакаленняў савецкіх людзей у мэтах, у ідэях, у стваральных сферах. Ён рэзка крытыкаваў бланкізм у вытупленні за рубяжом А. Валянцэвіча, В. Аксёнава і Я. Еўтушэнкі.

М. Сокаляў гаварыў аб адказнасці кіраўніцтва пісьменніцкай арганізацыі за выхаванне маладых літаратараў.

Аратар прадыў прэтэнзіі рэдакцыі часопіса «Новы свет», які аублікаваў мемуары І. Эрэўскага і дарожныя нататкі В. Някрасава.

На пленуме выступіў і прамовамі Л. Дзімітэрка, І. Межэя, А. Чакоўска, А. Венцлава, А. Кешакоў, К. Яшын, А. Сафаронаў, С. Міхалкоў, А. Барто, Я. Еўтушэнкі і іншыя.

Мы наведлі мастэрні гродзенскіх мастакоў. Пасля адзінаццатай абласнай мастацкай выстаўкі, якая аб'явілася ў кінатэатры «Гродніца», прайшоў мномага часу. Але гродзенскія мастакі паспелі ўжо намяла зрабіць новага. Пераважаюць творы, прысвечаныя сённяшаму дню Гродзеншчыны.

Там многіх кампазіцый — будаўніцтва азотнатэкавага камбіната. Гэтую тэму распрацоўваюць М. Пушкіна, В. Савіцкі, А. Арнаўтаў, І. Пушкоў, К. Пятроў.

У майстэрні В. Савіцкага на станку — націна «Будаўнікі мірарабна», над якой ён пачаў працаваць яшчэ ў мінулым годзе. Герой карціны — людзі, якія сваімі рукамі стваралі прыгажосць нашай блізкай магутнасці будучыні. Каб як магутна поўна дадзецца да гледача дадуць мастак вядзе напэўна пошуку ўзвясучы вядзе каларыту, кампазіцыі, тэмпаў. Сённяшні і ўчарашні Гродніца — так менавіта вышчыты тэму пошуку ў В. Савіцкага. На іх аснове мастак мірыць стварыць серыю жывапісных кампазіцый. Адна з іх «Сілкавая шляха» — блізка да завяршэння.

На апошняй рэспубліканскай выстаўцы эканавалася работа маладога гродзенскага мастака Л. Бараны «Будаўніца», выкананая

У гэтым нумары ЗА ВЫСОКУЮ ІДЭЯНАСЦЬ І МАСТАЦКАЕ МАЙСТЭРСТВА ЗАПАВЕТЫ ВЯЛІКАГА БУРАВЕСНІКА У САЛІГОРСКІХ ШАХЦЭРАЎ НА АРЭНЕ ЦЫРКА

«СЦБ» беларуская казка-ленда пра Іванку Прасцяка, якога жабран-ліркі сваім даўносьмимі грымзам надзілілі звычайнай слай: першы раз зайграў — вялікі розум Іванку далі; другі раз зайграў — талент да слова і музыкі далі; трэці раз зайграў — у сарца гнэву на папоў напалі.

Стаў Іванка песьніром-музыкантам. Зрабіў цудоўную дудку і так зайграў, што не толькі людзі — звыры і птушкі заслухаліся. Сваім грымзам адкіраваў ён вочы людзям. Убачылі яны, што вялікая крыўда на сядзе жыць: адны паюць, а другія гаруюць, адны багачы ліку не маюць, а другія з голада паміраюць. І дзе і прайдзе Іванка, — людзі там розуму ад яго набіраюцца, за вільі і сыяры халапоўца з дзіміі панамі змагаюцца. Не здохлі багачы звесці са свету музыку-ласта: не дамагалі ім ні шаблі, ні пілі, ні гарматы. Наўсюль з'яўляецца ён у розных кутках зямлі: то на ўсходзе, то на захадзе. Усюды Іванка дудка іграе, людзям навучае, на вялікую бітву ўзнімае.

Як бачым, здаўна народ усведамляў тытанічнае, цудоўнае ілюзію ілюзію, музыка, націнае на паэтычнае слова, і што вельмі важна: у казкі-ленда пра цудоўную дудку акрысловацца ўжо найбольш істотныя эстэтычныя крытэрыі, вызначальныя адначасна меркі вартасці твораў мастацтва.

«Так зайграў, што не толькі людзі, — звыры і птушкі заслухаліся, — што гэта, як не ўслаўленае высокага майстэрства, таго чараўніцкага, гіднаўзвучаючага змяніцельнага ўздзеяння, якое здольна аказаць на чалавека толькі сапраўднае мастацтва.

Аднак свабоднае, свабоднае прызначэнне, ролю шчодрых сонечных праменьняў, што асвятляе людзей дарогу ў будучыню, мастацтва пасіхнова выкасне пры той умове, калі яго пераацэніць грамадскімі зместам, калі мастак стане самаадданым змагаючым супраць чорных, злых сіл, за свабоду, братэрства, ішчасце на зямлі. Імяна такога мастацтва ўнасоблена народам у вобраза цудоўнай дудкі, імяна такіх мастак-барачыт паўстае перад намі з казкі-ленда пра дудкара Іванку.

Вось яна, эстэтычная «праграма працоўных мастакоў».

Якраз гэты востры народна-дэмакратычны пункт гледжання на мастацтва выявіўся ў праграмных выказах Францішка Багушэвіча «Мал дудка» і «Смык». А калі зусім існаваў, пашаццаткавы Максім Багдановіч задумаўся над сваім «Смывалом веры», над сваім аўтарскім крэда, ён спыніўся менавіта на казцы «Цудоўная дудка», на аснове якой напісаў сваё першае лірычнае апавяданне «Музыка».

Гэтыя словы палымнага рускага крытыка, да якога з павагаю ставіўся У. І. Ленін, м'якколкі прыгадваюцца сёння, калі мы ішчэ раз спрабуем асэнсавана выключнае значэнне ідэяльнай сустрэчы кіраўнікоў партыі і ўрада з работнікамі літаратуры і мастацтва. Якраз

таго, чым жыве, чым дышае яго народ і ўсё прагрэсіўнае чалавечтва і аддавае свой талент (калі ён ёсць) крыўліно, недарачамно фокусіраваў і бесплоднаму філгратэру? Толькі той, хто «страчынае найвышэйшую сумленнасць — сумленнасць палітычную — здольны кідацца ад жывоў рэаінацыі ў свет ценю і зданіў, у свет змрочных сімвалаў і бягзгудных рабусаў-галаламак, у свет суб'ектыўна і індывідуальна. Ці ж не салідарызуюцца некаторыя сучасныя прыхільнікі абстрактнага і ультра-наватарства з прававеднікамі дэкадэнтамі, якія сцвярджаюць, што нібыта «всё відзімае намі — толькі прырак, толькі тэні от незірмаго ачыра», што «жыццёісны мір трэскучы — толькі отзвук іскажэнняў торжэствуючых созавіў?» Не, абстрактнаізм не бяскрыўдана забавя «картаўнікоў» ад мастацтва, а пачварная форма выўлення буржуазнай ідэалогіі, своеасабліва «філасофія» апатыі, туніка і бэзыходнасці, замаскаванае адмаўленне сацыяльнай, а значыць, і чалавечай сутнасці чалавека.

Натуральна, што супраць такога, з дазволу сказаць, «мастацтва» паўстае ўсё чалавечы ў чалавеку. Наша партыя — розум, сарца, сумленне народа — падтрымае ісправадзілае абурэнне савецкіх людзей абстрактнаісцкім несудаватарствам, раскрасіла яго сапраўднае

тут даўнага няма, бо не можа быць драматычна без барацьбы добра і зла.

Разам з тым давайце падумаем, а ці такі ўжо характэрны гэты канфіліт для нашага грамадства? У грамадстве, дзе паўздзённа ўпарта, на кожным кроку, у кожным працоўным калектыве ідзе цяжка і складаная барацьба за чалавечы, барацьба, накіраваная на тое, каб дамагчыся адно аднаму ў забавленні ад чалавечых заганяў, памылкаў, забуджэнняў, перажыткаў, барацьба за адмаўленне ад агульнаму, карыснасці, аб'янанасці, барацьба за ачышчэнне духоўнага свету чалавека будучыні. Барацьба ідэяльна, складаная і невядзеная, — таму што бясспраўдлівасць, якая не мае нічога надобнага на ўсёй папярэдняй гісторыі чалавечтва.

Тэма барацьбы за чалавечыя правы адну з лепшых нашых сучасных п'ес — «Іркуцкую гісторыю». У працэсе гэтай барацьбы, паказанай ва ўсёх цяжкасцях, вялікай пераацэнкаю, людзі становяцца чыстэйшымі, лепшымі, прыгажэйшымі! Ці не гэтым выкінаецца такі бясспраўдлівы, паўсюдны поспех п'есы? Ці не гэтыя хоча і шукае глядач? Ці не да пазнання гэтыя працэсы ён імкнецца? Ці не ў гэтым галоўнае радасць і асноўны санс нашай сённяшняй творчасці?

Вось што, на маю думку, павіна прагна і настойліва асэнсавана наша драматыка.

Нельга сказаць, што ў нас няма такіх п'ес. Яны ёсць. Гэта, акрамя «Іркуцкай гісторыі», і «Акіян» Штайна і некаторыя іншыя. Але, шчыра кажучы, іх не так ужо многа.

Зразумела, не ў кожнай п'есе канфіліт павінен вырашацца як «барацьба за чалавечы». Ёсць цяжка ворагі нашага народа, ёсць дыверсанты, якіх асылае да нас імперыялістычны лагер, ёсць абстрактнаісцкія пераацэнкаю, людзі становяцца чыстэйшымі, лепшымі, прыгажэйшымі! Ці не гэтым выкінаецца такі бясспраўдлівы, паўсюдны поспех п'есы? Ці не гэтыя хоча і шукае глядач? Ці не да пазнання гэтыя працэсы ён імкнецца? Ці не ў гэтым галоўнае радасць і асноўны санс нашай сённяшняй творчасці?

Вось што, на маю думку, павіна прагна і настойліва асэнсавана наша драматыка.

Нельга сказаць, што ў нас няма такіх п'ес. Яны ёсць. Гэта, акрамя «Іркуцкай гісторыі», і «Акіян» Штайна і некаторыя іншыя. Але, шчыра кажучы, іх не так ужо многа.

Зразумела, не ў кожнай п'есе канфіліт павінен вырашацца як «барацьба за чалавечы». Ёсць цяжка ворагі нашага народа, ёсць дыверсанты, якіх асылае да нас імперыялістычны лагер, ёсць абстрактнаісцкія пераацэнкаю, людзі становяцца чыстэйшымі, лепшымі, прыгажэйшымі! Ці не гэтым выкінаецца такі бясспраўдлівы, паўсюдны поспех п'есы? Ці не гэтыя хоча і шукае глядач? Ці не да пазнання гэтыя працэсы ён імкнецца? Ці не ў гэтым галоўнае радасць і асноўны санс нашай сённяшняй творчасці?

Вось што, на маю думку, павіна прагна і настойліва асэнсавана наша драматыка.

Наш кар.

папрабаванне палітычнай сумленнасці, існасці і акрэсленасці партыйнай пазіцыі мастака, у якой бы галіне творчай дзейнасці ён ні працаваў, — вост адно з важнейшых палажэнняў прамоны М. С. Хрушчова «Высокая ідэянасць і мастацкае майстэрства — вялікая слава савецкай літаратуры і мастацтва».

«Палітыка партыі, — сказаў М. С. Хрушчоў, — адлюстроўвае інтарэсы ўсяго грамадства ў тэлым значэнні, і кожнага чалавека мастацкай творчасці». Цэнтральны Камітэт партыі будзе дамагацца ад усіх — і ад самага заслужанага, і ад самага вядомага дзеяча літаратуры і мастацтва, і маладога, пачынаючага творчага работніка — ідэяльна правядзення партыйнай лініі.

«З ім вы, майстры культуры?» — гэтае пытанне, пастаўленае некалі М. Горькім, не страціла сваёй актуальнасці і ў наш час, калі барацьба з чорнымі супрацьлеглымі ідэалогіямі дасягнула асабліва абстрактнаісцкай, надзвычайна высокага напалу. Хіба можа сумленны мастак сучаснасці пагардзіва адварочнацца ад

пальтычнай сумленнасці мастака

Якуб УСІКАЎ

нутра, паказала немагчымасць мірнага суіснавання сацыялістычнай і буржуазнай ідэалогіі, мірнага «зрощвання» сацыялістычнага рэалізму і фармалістычных пільняў. Усё гэта выклікала паўцёў ўсенароднай удзячнасці партыі і яе Цэнтральнаму Камітэту.

Агульнае стаі Беларускай літаратуры і мастацтва на сучасным этапе можна, відаць, ахарактарызаваць словамі М. С. Хрушчова, сказанымі ім пра ўсё савецкую літаратуру і мастацтва: яны «развіваюцца пасіхнова і ў асноўным добра выконваюць свае заданні», хіба нельга «не быць сур'езных недахопаў у рабоце пісьменнікаў, мастакоў, кампазітараў, дзеючых кіно і тэатра».

Не выклікае сумнення той значны ўклад у справу выхавання народа, які ўнесла беларуская пасляваенная літаратура. Увагу нашых пісьменнікаў прыцягвалі і прыцягваюць важнейшыя праблемы сучаснасці, галоўным героем стаў наш сучаснік — істотны стваральнік матэрыяльных і духоўных каштоўнасцяў.

Бадай, усё, што напісана нашымі пэзіямі, празаікамі, драматыкамі, так ці інакш звязана з тэмай чалавечай ішчасці, з барацьбой за яго: гэтая ўнутраная тэма прысутнічае амаль у кожным творцы, і што надзвычайна важным надкрэсліць: пісьменнікаў самым разнастайным жанраў, стыляў, манераў і тэматыкаў асэнсу жыцця і чалавечай ішчасці, тое адзінае, якое абумоўліваеца су-

павіна стаць кілопатам і нашай крытыкай.

Да крытэрыў работнікаў тэатра ўвогуле вельмі многа пратэзіяў. Мы напярэма іе за працоўнасць, ігнараванне важных праблем, за суб'ектыўнасць.

І зусім не лічу, што на творы мастацтва павінен абавязкова існаваць адзіны, бясспраўдлівы пункт гледжання, які б можна было прымаць як нейкі эталон. Такое патрабаванне было б, мякка кажучы, прымытковае. Але наўрад ці можна адмаўляць тое, што, скажам, з дзюх супрацьлеглых крытэрыяў ацанка спектакля па меншай меры адна з'яўляецца суб'ектыўнай, заснаванай на ўласных асаблівасцях густу крытыка. Гэта ўз'яўляецца ме ме аўсім існым, і як тое, што белае не можа быць адначасова і чорным.

Ці азначае гэта, што наша прэса не павіна друкаваць памемнічых, супрацьлеглых крытэрыяў поглядаў? Зразумела, не. Павіна друкаваць. Нават абавязкова.

Ці азначае гэта, што треба заклікаць усіх крытэраў узадняць свае пункты гледжання, перш чым выступаць у друку? Катэгорычна не! Інакш мы пазавіліся б магчымасці спрачатаці і знаходзіць ісціну.

Але гэта, безумоўна, азначае, што кожны тэатр або ацэна мае права прымаць або не прымаць тую ці іншую крытыку сваёй творчасці, мае права прымаць толькі крытыку глыбока аргументаваную, доказную, заснаваную не на асаблівасцях густу, а на аб'ектыўных крытэрыях ацанкі твораў мастацтва. Толькі такая крытыка можа дамагчыся.

Тэатральны пастапоўні, хоць і рэдка, а часам і супярэчліва, аднак знаходзіць усё ж сваё аллостраванне ў крытыцы. А вост драматычнай крытыкай, крытыкай п'ес з пункту гледжання іх літаратурнай вартасці, амаль што зусім не існуе. Артклубы-агляды, нават нарысы аб драматычнай вядучых аўтараў — Арбузава, Паголдзіна, Розава — сустракаюцца. Але я маю на ўвазе рэзэнзіі на п'есы, якія пакуль што ідзе не пастаўлены. Такія рэзэнзіі неабходны. Яны былі б вялікай падмогай для тэатраў.

Перад тэатральным мастацтвам стаць шмат пратэзіяў і наадзеных пытанняў. Яны выніваюць з нашай адказнасці перад партыяй, перад народам.

С. ЯРДОШАНКА, артYST Брэскага тэатра імя ЛКСМБ

Любоў Рыняк працуе токарам на станкабудаўнічым заводзе імя Кірава. Запаветная мара Любы стаць інжынерам, і яна старанна рыхтуецца да ўступных экзаменаў у істытут. Я. Рыняк прымае актыўны ўдзел у грамадскім жыцці завода. Надаўна ён выбралі дэпутатам Ленінскага райсавета дэпутатаў працоўных Мінска. Наш іштатны нарэспандэнт І. Дарошчык сфатаграфавалі Я. Рыняк у час работы. Настрой і дзюхныя добрыя пільні, якія зусёды, перавыкананы, іянасць прадукцыі выдатна.

КАБ СЭРЦЫ ўСХВАЛЯВАЦЬ

Хіба можа мастак сучаснасці пагардзіва адварочнацца ад

пальтычнай сумленнасці мастака

Якуб УСІКАЎ

нутра, паказала немагчымасць мірнага суіснавання сацыялістычнай і буржуазнай ідэалогіі, мірнага «зрощвання» сацыялістычнага рэалізму і фармалістычных пільняў. Усё гэта выклікала паўцёў ўсенароднай удзячнасці партыі і яе Цэнтральнаму Камітэту.

Агульнае стаі Беларускай літаратуры і мастацтва на сучасным этапе можна, відаць, ахарактарызаваць словамі М. С. Хрушчова, сказанымі ім пра ўсё савецкую літаратуру і мастацтва: яны «развіваюцца пасіхнова і ў асноўным добра выконваюць свае заданні», хіба нельга «не быць сур'езных недахопаў у рабоце пісьменнікаў, мастакоў, кампазітараў, дзеючых кіно і тэатра».

Не выклікае сумнення той значны ўклад у справу выхавання народа, які ўнесла беларуская пасляваенная літаратура. Увагу нашых пісьменнікаў прыцягвалі і прыцягваюць важнейшыя праблемы сучаснасці, галоўным героем стаў наш сучаснік — істотны стваральнік матэрыяльных і духоўных каштоўнасцяў.

Бадай, усё, што напісана нашымі пэзіямі, празаікамі, драматыкамі, так ці інакш звязана з тэмай чалавечай ішчасці, з барацьбой за яго: гэтая ўнутраная тэма прысутнічае амаль у кожным творцы, і што надзвычайна важным надкрэсліць: пісьменнікаў самым разнастайным жанраў, стыляў, манераў і тэматыкаў асэнсу жыцця і чалавечай ішчасці, тое адзінае, якое абумоўліваеца су-

павіна стаць кілопатам і нашай крытыкай.

Да крытэрыў работнікаў тэатра ўвогуле вельмі многа пратэзіяў. Мы напярэма іе за працоўнасць, ігнараванне важных праблем, за суб'ектыўнасць.

І зусім не лічу, што на творы мастацтва павінен абавязкова існаваць адзіны, бясспраўдлівы пункт гледжання, які б можна было прымаць як нейкі эталон. Такое патрабаванне было б, мякка кажучы, прымытковае. Але наўрад ці можна адмаўляць тое, што, скажам, з дзюх супрацьлеглых крытэрыяў ацанка спектакля па меншай меры адна з'яўляецца суб'ектыўнай, заснаванай на ўласных асаблівасцях густу крытыка. Гэта ўз'яўляецца ме ме аўсім існым, і як тое, што белае не можа быць адначасова і чорным.

Ці азначае гэта, што наша прэса не павіна друкаваць памемнічых, супрацьлеглых крытэрыяў поглядаў? Зразумела, не. Павіна друкаваць. Нават абавязкова.

Ці азначае гэта, што треба заклікаць усіх крытэраў узадняць свае пункты гледжання, перш чым выступаць у друку? Катэгорычна не! Інакш мы пазавіліся б магчымасці спрачатаці і знаходзіць ісціну.

Але гэта, безумоўна, азначае, што кожны тэатр або ацэна мае права прымаць або не прымаць тую ці іншую крытыку сваёй творчасці, мае права прымаць толькі крытыку глыбока аргументаваную, доказную, заснаваную не на асаблівасцях густу, а на аб'ектыўных крытэрыях ацанкі твораў мастацтва. Толькі такая крытыка можа дама

ТРЫ ГАДЗІНЫ ПАД З'ЯМЛЁЮ

Ілья КЛАЗ

вясны пласт пароды. За Казеевым ідуць пісьменнікі. Штрых нагадае шырокую, добра асветленую вуліцу. Пасярэдзіне рухаецца лентэ транспарэнта. На ёй сільвінт. Транспарэнт падае пароду ў ваганні. Праз капры яны падаюцца на паверхню. Пра дэталі дэс сільвінту раскавае Юры Казееў. І толькі цяпер мы пачынаем уяўляць той вясны шлях хімічных пераўтварэнняў, пакуль шызы, з рухомай адценнем парашок трапіць на калгасныя палеткі. А шлях такі: млын, сусшыльны камбінат, фільтравальны корпус, узбагачальны корпус, складскія памішкі. У выніку хімічнай апрацоўкі сільвінт як умяне велікі эфектыўны прадукт. Так, напрыклад, глеба, апрацаваная сільвінтам, павяшчае ўраджай бульбы ў некалькі разоў.

На скрыжаванні штрых з адводнай у забой цыпа гудзе скрэпер. Баран аграгата лавольна намагае дваццаціліметровыя тросы. Яны нацягнены, як струны, — тросы вядуць з забой кошу з сільвінтам да служкі транспарэнта. На аграгата працуе скрэперыст Раман Кулініч, сярэдніх год чалавек, на першы погляд,

маўляць і суровы. Але гэта толькі зяецца. Ён незадаволена мурчыць, калі мы заходзім блізка падысці да тросу. А правільна бяснёт тут выканаюцца безагаворачна.

Раман Кулініч цягне на сябе рычку. На імгненне спыняецца барабан, але скрэпер пацукі гудзе. Цяпер выраза чываць, як у забой грукока камбайн.

— Вось бачыце, пароду даём, а там не спраўляюцца.—Раман кінуў на столь. «Там»—азначала на паверхні.

— У чым жа справа?

— Пароды ідзе значна больш, чым вызначана зменным заданнем. Падобныя памышкі не зусім задавальняюць плошчай.—Кулініч загінае вліці, започкінае магуаю палет.—Гэта раз. Здаецца толькі першая чарга ўзабачальна камбіната. Гэта два. Мы будзем даваць яшчэ больш, але калі ўступіць у строй два капры...

Раман Кулініч—мой зямляк, з Магілёва. Некалькі гадоў назад ён паехаў на поўнач. Там агрымаў

спецыяльнасць скрэперыста. Як толькі даведаўся, што ў Беларусі, над Старобіем, з'явіўся першы капер,—паехаў на радзіму. Праўда, вугаль—адна справа, сільвінт—іншая. Але прыцын работы камбайна і скрэпераў аднолькавыя. Мы разумеам зацікаўленасць Кулініча ў сільвінце. Ён добра ведае, якую патрэбу адчуваюць калгасы ў мінеральным умяненні. Ведае і рашэнні партыі ў ўрада аб павышэнні ўраджайнасці. Таму, як толькі спыняецца камбайн,—кідае позірк у бок забой.

— У забой нельга, ды і не праціць туды,—гаворыць Кулініч.—Праход зарываюцца пародай, рамантуюць хлопцы адзін камбайн... Вуць у тым штрыху.

Крокам за Казеевым. Сноў перакрываюцца. Тут быў забой. Скрэперы выцігнулі да транспарэнта пароду і перайшлі ў другі штрых. Перабраўся праз каплі сільвінту. Спатыкаем. Рука мжолілі цягнуцца да тонкай трубы, што ўпрацаваў у столь. Да трубы прымаваны невялікі жалезны каўрабас са шкільным вакендам. Здаецца, што дакранацца да трубы нельга. Казееў тлумачыць, што гэта «вагарты». У каўрабасі сама-

пісень, які назірае за ваганнем верхняй пластоў глебы. Ён рэгіструе нават такую велічыню, як адну сотую міліметра. Толькі цяпер саўважаем, што ў шахтах няма ніякага крапюка.

— Парода моцная,—гаворыць Казееў.

— Даруйце, а правільна бяснёт?

— Гэта так. Таму і стаяць аўтаматычныя вагарты. Калі ўлічыць, што глеба зніжыла не асядае, дык нашы вагарты могуць паказваць за двое ці трые сутак. Таму мы гарантаваны ад лішчых выпадкаў.

Павольна ідзе па штрыху. Казееў раскавае аб будове шахт, аб новых ачынных механізмах, аб сабе. У яго невялікая, але цікавая біяграфія. Радзіма—Растов. З юнацтва марыў аб горна-праходчай справе. Заключыў політэхнічны інстытут у Новачарнаску і задавальняюцца паехаў працаваць у Беларусь. Яшчэ два гады назад было крыху сумна ў аддаленым ад вялікіх гарадоў кутку. А цяпер іншая рэч. У Салігорску працуюць тэлевізары, усе палатры абсталяваны не горш, чым у Мінску. Аргументыныя калектывы тут—частая гасці. А калі дакладней, дык не гасці, а свае людзі. Бываюць два—тры разы ў месяц. Дарчы, некалькі дзён над Салігорск стаў горадам абласнога падпарадкавання. Насельніцтва яго расце даволі хутка. Забудовуецца асноўная вясевая мігратарыя. На ёй—чатырохпавярховыя жылыя будынкі, прадуктовыя магазіны, універмаг, кінатэатр. Ад магратары намячаны вуліцы. Шматлікія намеры насельніцтва горада шахцёраў. У ім жыюць беларусы, рускія, украінцы, армяне, літоўцы. Людзі прыязна кажуць да Дабаса, з Салікамска, Каратаўцы.

Дарчы, з Салікамска прыехаў у Беларусь Васіль Арыстаў—адзін з лепшых машыністаў камбайна. Разам са сваім памочнікам беларусам Ігарам Гаманічам узяў абавязальства штодзённа перавыконваць нормы здабычы пароды. Дзве другія змены, якія працуюць на гэтым жа камбайне, таксама з'ялі павышаныя абавязальствы. А потым усе разам вырашылі змагацца за знанне брыгады камуністычнай працы. За мінулы месяц камбайн зрабіў рэкордную праходку—800 метраў.

Трэба зазначыць, што выдатны поспеху ў абслугоўванні камбайна дамогся Іван Кішч, малады беларускі шахцёр, які прайшоў цудоўную стажыроўку на вугальных шахтах Варкуты. Як працуе камбайн Івана Кішчы, паглядзець не ўдалося. Яго рамантавалі. Тры

дзень, што нагадавалі вінт вяснянага самалёта, стаялі нерухомы. Гэта яны падбівалі зубамі працуюць пароду. Калі камбайн сякнуў рамонты. Як толькі ім сказаў, што пісьменнік цікавіцца жыццём шахцёраў, адзін з шахцёраў счытаў:

— А паэты тут сярод нас ёсць?

Казееў падказаў, што хлопцы любяць паэзію, набылі кожны новы зборнік. І раптам размова пачалася пра літаратуру, мастацтва, культуру. Што датычыць Юрыя Казеева, ён аднае перавагу прозе. Амаль усе, што надрукавана ў амышні час, ён чытаў. Казееў цалкам згодзен з прамовай Міністра Сяргея Чухрычова на сустрэчы з дзесяціма літаратуры і мастацтва.

— Вось мы, рабочы народ, не разумеам абстрактны. Нам бліжэй да сэрца рэалістычнае мастацтва. Я чую, знаходзяцца таленты «знаўцы» якія ствараюць быццам сённяшні час імкляўся і патрабуе новых форм, новых выдатных сродкаў. Абстрактны быццам з'яўляецца папелінкам часу. Глушчавы гэта!.

Які адносіны ў Казеева да таэатра, я не пытаўся. Напэўна, ён любіць таэатр. Але ў будынку ўраўнаважана камбіната начальнік тэхнічнага аддзела Сцяпан Вераб'ёў, не точы крыўды, сказаў:

— Паэты культуры ёсць, але ён не задавальняе нас...

Я даведаўся, што артысты прывозіць у Салігорск спектаклі з найбольш прастай дэкарацыяй і найменшай колькасцю дзеючых асоб. Сцяпа маленькая ў палатры. Нам здаецца, настаў час пабудавання ў Салігорску памішкінага таэатра. Гэта вырашыць не толькі праблему гастрольных спектакляў, але дазволіць больш плённа займацца самадзейным калектывам.

Юры Казееў аказаўся добрым і цікавым суб'едзіткам. Ён не толькі выдатна ведаў сваю шахцёрскую справу, але і добра разбіраўся ў пытанні літаратуры. Але гутарыць з ім не выпадала.

У КНИГУ ГОНАРУ

За дэтрмінавае выкананне плана мінулага года і студзеня—лютага 1963 г. па кінабслугоўванню насельніцтва ў Книгу гонару Міністэрства культуры БССР занесены лепшыя работнікі кінасеткі Брэсцкай вобласці:

кінамеханікі Столінскага раёна—Вольга Шаўчук, Аляксей Гаражкоў, Сцяпан Зялётка, Іван Казлоўскі, Зоя Субоціна, Мікалай Шаўчар; кінамеханікі Лунінецкага раёна—Леанід Раціцкі і Васіль Хаміна;

кінамеханікі Магілёўскага раёна—Мікалай Адамаў, Марыя Зялёва, Аляксей Мацвеевіч, Анатоль Фурман; Чэвуцкага раёна—Аляксандр Васількоў, Віктар Гінтаўт, Уладзімір Лазарэвіч, Іван Лазуцін, Уладзімір Масцёўскі, Мікалай Скачкоў, Анатоль Сопелеў; Горацкага раёна—Галіна Жудро, Васіль Кузаўкоў, Уладзімір Федарук; Клімавіцкага раёна—Аляксандр Какашынскі, Андрэй Купрэў, Канстанцін Панцякоў, Віктар Паралёў, Ніна Пачучева, Дзмітрый Скавіч, Уладзімір Сяпсалеў, Мікалай Стравойтаў, Федар Федаркоў; Касцюковіцкага раёна—Уладзімір Леўчанка, Яўгенія Панцэлева, Пётр Чухноў; Краснапольскага раёна—Мікалай Цілюпа, Іван Салапонаў;

калектывы работнікаў кінасеткі Касцюковіцкага і Чэвуцкага раёнаў;

калектывы Горацкага кінастатра «Мір», Брэсцкага—«Кастрычнік», Мсціслаўскага і Шклоўскага кінастатраў;

калектывы рабочых, інжынерна-тэхнічных работнікаў і служачых Бабруйскай гарадской друкарні Імя Непалагодзі, за дэтрмінавае выкананне вытворчага плана 1962 года да 45-й гадавіны Кастрычніка.

ПАЛІТЫЧНАЯ СУМЛЕННАСЦЬ МАСТАКА

[Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.]

на» камедыянага твора на асобных «паэтычных» Лявоў, Глуздалоў і Цесаконных?

У тым, што высьмейваецца і як высмейваецца, у самым спосабе высмейвання заўсёды адчуваецца аўтарская пазіцыя. Некарэсленасць аўтарскай пазіцыі прыводзіць да некарэсленасці сатырычнага вобраза. У выніку здаецца часам, што вобраз, прадстаўлены аўтарам, як сатырычны, няк прыкрыты ператварэцтва ў сную працэнтэласію—станавіцца прыклад для пераважна, глыбе сатырычнага аблічча. «Вось як трэба жыць і дзейнічаць»,—можа падавацца асобна гледзячы. Аднак гэта ўжо не сатыра, а сацыялістычнае любаванне адмоўным. Такі твор прыносіць не карысць, а шкоду выхаванню нас. Спраўдзілі ж сатырычныя характары—Малчанаў, Хлестакон, Выноўскі, Гарлаханці, Каліберы—ніколі і ні для каго не зробіцца нім бы там ці было «ідалам». Наўмысна кандасіна асуднага адмоўнага служыць у іх адной толькі мэце—выкарэсціваючы і тэрану сцвярджаючы дабра.

юць тых, да каго яны адрасуюцца. Ці не ў выніку такіх высмейванняў і друкаваных «кампліменту» Ігар Шклярэўскі пачаў траціць усялякую сіціласць, заніваў самарокамай, уявіў сабе геніем і, раз'яднаючы па Беларусі, набіваў сабе тана, ганарліва заўважваючы аб сваёй прыналежнасці да той школы, да якой адносіцца Бутушона, Вазнісенскі, Раждзесніцкі. Тым часам з'яўляўся Ігар Шклярэўскага вяртаўся выхадзілі вершы, кабі, паказваючы азначанай думкі. Каб пераконаць ў гэтым, пачытаеце хаця б нізку яго вершы, надрукаваныя месцы тры таму назад у газеце «Знамя юности».

З лёгкай рукі Р. Біржонка за надта захвалены ў нас Рыгор Бардулін, хоць факты яго непасрэднай творчай практыцы не даюць падстаў для непамернага захвалення. Больш таго, Рыгор Бардулін часам выступае ў друку з вершамі невыразнымі па думцы, цыямнымі па амету і вобразнай сістэме.

Вельмі шчодр у нас раздзяццелюрыяныя, патэты на вечную славу. Не паспее другі «салавей» вылуцацца з яйка, адкрыць рот, як некаторыя паслужылі «дэдынаці» крытыцы: «Ура, талент!» Ну, а калі яшчэ ён выведзе—хай з чужога галасу—нікому музычную фразу, дык тут ужо дабрадуншаму захваленню не будзе канца.

Мы, вядома, не супраць разування, сапраўды кланілівага, чужага і патрабавальнага захвалення і шчырай падтрымкі ўсёго, што падае надзею, што можа развіцца і даць плён. Але мы супраць празмернага захвалення авансам, супраць аракюдзіх прадказанняў лёсу таго ці іншага маладога пісьменніка, яго лёдаў не сувеснай відомасці ў будучым.

Здаецца, што асобныя крытычныя артыкулы не накіроўваюць, а дэзарытуюць пісьменніка. Не магу не прыгадаць у гэтай сувязі разгорнутую роцэзію А. Яскевіча на першую кнігу Івана Пташнікіна «Зэрне падае на камен».

Іван Пташнік, несумнянна, цікавы празаік, з зоркім вачыма, з тонікам слыхам, з добрай схільнасцю да псіхалагічнага аналізу, але ёсць у яго свае слабасці. І вось здарылася так, што гэтыя слабасці і, прабелы, хібы ў творчасці І. Пташнікіна А. Яскевіч без усякіх падстаў спрабуе выдаваць за дасягненні, поспехі, адкрыцці аўтара. Хацелі таго крытык ці не хацелі, але ён заняў пазіцыю прапагандыста даўно асуджанай «тэорыі біялагізму» ў літаратуры, якая, як вядома, ігнаруе сацыяльнае, грамадскае сутнасць чалавека. Гаворачы пра Іюку Брыля, які «ўмеє ствараць здзіўляючыя плёскат і гоман самога жыцця». А Яскевіч піша: «Пташнік імянецца выкарыстаць гэтую задачу біялагічнага адчування прыроды, растварэннем чалавека ў яе характэры». Крытык бачыць у гэтым зайдорнае ўменне празаіка перадаваць «паўняту жыцця і палёт часу».

Важнейшыя вартасці твора І. Пташнікіна, па думцы А. Яскевіча, заключаныя ў тым, што «аўтар амаль фізічна зліваецца з прыродай, растварэцтва ў ёй», і людзі

«наўстаюць як дзеці лесу, прыроды, сонца. І так у кожным творы». «Прырода ў Пташнікіна—гэта сам стан чалавека, тыповы абставіны»,—працягвае захваліцца крытык і даходзіць зусім ужо да недарожнага сцвярджэння: «З тэхнічнага боку прырода ў яго апавяданых гэта і сама кампазіцыя». Такім чынам, у чалавека, выхаваным, выразным з сацыяльнага асяродка, пазабудулі грамадскія імпульсы, паказаным выключна ў паслужыць узаемадзейненню з прыродай. А Яскевіч бачыць узор выхавання паўняты жыцця, ідэяна-мастацкай дасканаласці твора. Біялагізм, падобны разважанні прымуць не могуць садынічаць паказу чалавека як актыўнага ўладар і пераўтваральніка прыроды, які ўсё бачыў і больш авалодвае не скарыма, надпарадковае сваёму разуму, сваім матам.

Захвалішыся красой вясковых пейзажаў, малюнкам сельскай прыроды, створаным І. Пташнікіна, А. Яскевіч не толькі супрацьпаставіў вёску гораду, але і пачаў значна далей у сваіх антыгарадскіх настроях: ён даводзіць, што горад духоўна абдынае чалавека. «Паэты гэта добра разумеюць,—піша крытык,—варту толькі адзіць ад прыроды, пацік доўгі час сярод мураваных сценаў і гарадской мітусні, які вобразнае і карцінае ўспрыняццё наваколнага аўстаўнае месца разумеваю абстрактнаму мысленню. Сярца ўжо не так моцна ловіць красу, чалавек нібы абдынае, новая рач не выклікае адчування радасці і навіны». Падобныя разважанні абумоўліваюць праблему ў эстэтычнай падрыхтоўцы крытыка, няспеласцю яго эстэтычных поглядаў. Чым, як не гэтым, можна растлумачыць той факт, што А. Яскевіч сумніваецца ў наўнасці эстэтычных крытэрыяў, якімі мы кіруемся, ацэньваючы той ці іншы мастацкі твор? «Можна шмат спрачацца аб крытэрыях ацэнкі мастацкага твора»,—заўважвае аўтар артыкула. Між тым, як вядома, у марксісцка-ленінскай эстэтыцы даўно ўсталяваліся вядучыя крытэрыі ў дачыненні да ацэнкі мастацкага твора. Важнейшымі з іх з'яўляюцца: жыццёвая

праўда, камуністычная партыйнасць, высокая ідэянасць і дасканаласць мастацкай формы. Наўрад ці ёсць сэнс сумнівацца ў гэтых асноўных ідэяна-эстэтычных крытэрыях і спрачацца іх. Аб гэтых крытэрыях у першую чаргу неабходна помніць крытыку, бо забяціць і ігнараванне іх непэзачына прыводзіць да ідэяных памылак і тэарэтычнай блытаніцы, якія яўраў і спавіцілі А. Яскевіча.

Хоць ведае, можа, якраз пад уплывам артыкула А. Яскевіча асобныя хібы (наступнае суаральніцтва, элементнае біялагізм, смукананне адмоўнага ў чалавеку, невыразнасць аўтарскай пазіцыі), якія мелі месца ў першай кнізе І. Пташнікіна «Зэрне падае на камен», перанадраваў і яго раман «Накай у далёкіх Грынях». Хоць ведае, можа, разважанні крытыкаў, накітавалі А. Яскевіча, аказалі пекную паслугу Барысу Саванку, які ў сваім зборніку апавяданняў «Бары ранняй вясні» малое людзей перавышвае як «дзіцяці прыроды», бачыць складанасць характару чалавека ў «нізмных пабоўжэннях» яго натуры, у палатой анархіі і душэўнай неарганізаванасці, у наўмыснай ізаляцыі ад грамадскага асяродка.

Хоць ведае, можа, пад уплывам падобных разважананняў некаторых крытыкаў пачаў з'яўляцца ў нас лёгкаявядка, дробязныя рыфмаваныя забавкі, пазабудулены думкі і паучэнні?

На влікі жаль, нашай крытыцы, нашым рэдакцыям, нарэшце, нашаму Дзяржаўнаму выдавецтву не хапае нічэ аб'ектыўнасці, бяспрэстраснасці ў ацэнцы твораў літаратуры.

Вядома, што здзейсніць задачу, пастаўленую ХХІ з'ездам КПСС аб павышэнні выхавачай ролі літаратуры і мастацтва, можна толькі шляхам далейшага ўздыму грамадскай палітычнай і ідэяна-эстэтычнай вартасці твораў. Яшчэ раз гэта азначае, што на вышэйшым партыйным і дзяржаўным узроўні часу—прамовай М. С. Хрушчова і Я. Ф. Ільічова на сустрэчы кіраўнікоў партыі і ўрада з работнікамі літаратуры і мастацтва.

Прысвечана М. ГОРКАМУ

Споўнілася 95 гадоў з дня нараджэння вялікага пралетарскага пісьменніка М. Горкага. Гэтай дзень прысвечана выстава, адрытая ад урадавай бібліятэкі імя М. Горкага. Тут з'яўляюцца на выставу артыкулы пра пісьменніка, звышых з беларускай культуры. Сярод іх—інгі пісьменніка на беларускай і рускай мовах, выданыя ў рэспубліцы з тансама яго апавяданне «Дзед Архіп і Лявонка», якое выйшла ў выданні «Мова ў Вілені ў 1910 годзе пад назвай «Архіп і Лявонка». Работы літаратуразнаўцаў і крытыкаў В. Івашына, М. Ларчанкі, М. Клімковіча і іншых знаёмых наведвальнікаў бібліятэкі з літаратуры пра М. Горкага, а таксама ў развіцці беларускай прозы, паэзіі, драматургіі. На выставі ёсць шмат фотаканопій аўтаграфу М. Горкага і фотаздымкі пра яго жыццё і дзейнасць. Гэта—

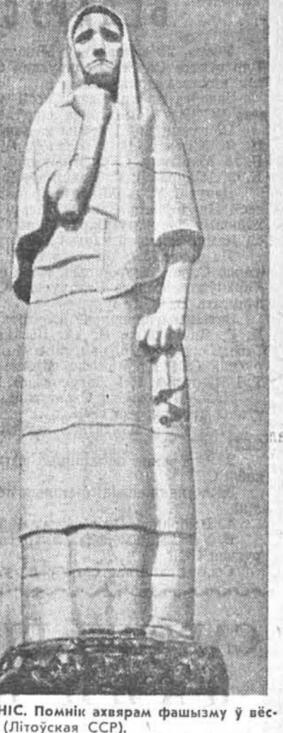
прыбіўці пісьменніка 9 1931 г. на станцыі Негарале, сустрэча жыхарамі Мінска поезда, на якім М. Горкі прыехаў у СССР, а таксама яго шматлікія фоты ў час сустрэч з рабочымі, калгаснікамі, пісьменнікамі. З іх асобнае цікавае М. Горкі сярод беларускіх дзеючых літаратуры.

Мемуарная літаратура пра пісьменніка сілавая асобна раздзел выставы. Тут прадстаўлены кніга «М. Горкі ва ўспамінах сучаснікаў», артыкулы і ўспаміны Н. Крупнінскай, А. Луначарскага і іншых.

На выставі прысвечана таксама змест тэлеграмаў, якіх у Я. Купала, Я. Колас, А. Александровіч, П. Броўка, М. Вайцман, К. Чорны і іншыя пісьменнікі паслалі рэдакцыі газеты «Правда» з выпадку смерці М. Горкага.

Чытаць бібліятэкі з цікавасцю знаёмыя з матэрыяламі выставы.

НА ЛЕНИНСКУЮ ПРЭМІЮ

Г. ІАКУБОНІС. Помнік ахвярам фашызму ў вёсцы Пірчупі (Літоўская ССР).

Па-народнаму мудра гучыць слоўны М. С. Хрушчова аб ваінісці і сацыялістычнай зброі сатыры. «Сатыра,—кажа ён,—гэта як вострая брыта: паказвае нарэсці налева і адразу, як добры хірург, зрэзае іх. Але зброй сатыры трэба ўмець добра карыстацца, як хірург карыстаецца скальнем, з тым, каб зрэзаць шкодную нарэсці і не пашкодзіць арганізм, не наісці імя шкоду. Тут патрабна майстэрства. Калі не авалодваць гэтым майстэрствам, то не бярэцца, таму што прынесце шкоду іншым, ды і сабе рукі парэжаць. Правільна робяць маці, калі не даюць востры рэчад дзецям, пакуль яны не навуцацца карыстацца вострымі рэчамі».

Так, неабходна вучыцца! Вучыцца на вопыце майстроў, на лепшых традыцыях. На жаль, у нас яшчэ зусім нідзёна знаходзіцца людзі, якія адмаўлялі літаратурную вучобу, абшчыталі ўстаралымі рэалістычнымі традыцыямі класікаў, зняважліва ставіліся да савецкіх пісьменнікаў 20—30-х гадоў, выдумлялі, кананізавалі «кібернетычны», «насмнічы» стыль, прапаведвалі ўскладненасць, няяснасць «новага» мастацтва, сядваю ці не сядваю паўтарваючы зады буржуазнай эстэтыкі, візраючыся на мадэрнісцкае трукцтва Захаду.

Дрэзна, што некаторыя зусім не малядыя члены Саюза пісьменнікаў усяляк надбавалі, нахілілі маляды, калі тыя рабілі недарожныя насконі на класіку, прапагандавалі «рэчы, вытанчана складаныя». Толькі стратый усялякі грамадзянскай адказнасці можна вяртацца тое, што некаторыя літаратары выдавалі за пераўзвышаны ўзор даўка не лепшыя фармалістычныя вершы Ігара Шклярэўскага, супрацьпаставілі іх паэзіі Янкі Купалы і Якуба Коласа.

Мне ж думаецца, падобны, у далейшым выпадку, зусім неазастужаныя «кампліменты» якраз псу-

Васіль БУРНОСАЎ

Калі з да сённяшніх спірач у літаратуры па так званай праблеме «бачкоў і дзіцяці» дадуцца аўтарытэты галас каго-небудзь з сапраўды прызнаных бачкоў, то ён прыблыта прагучы бы так:

— Больш разважліва, хлопцы! У літаратуры, як і ў жыцці, бачкоўцамі ніколі нікога не прыводзіцца да добра.

І сапраўды, гісторыя сведчыць, што ад Сакрата і да нашых дзён традыцыі бачкоў, творчай вучобы ў майстроў прыносілі літаратуры вялікія дзядзіцы. Словам бачка ўзьяўляўся самая высокая заслуга літаратуры. Карл Маркс лічыў Арыстафана бачкам камедыі, а Эсхіла—бачкам трагедыі. Вялікі назваў Ламаноса бачкам рускай літаратуры. Па вызначэнню з такога выдатнага знаўцы эстэтыкі, як Луначарскі, Янка Купала з'яўляецца бачкам новай беларускай літаратуры.

Падобныя прыклады да літаратурнай практыкі можна было б павялічваць бесконца. «Нікчэмнымі ўяўляюцца мне тыя мастакі, якія лічаць, што яны вырасілі самапасам,—пісаў у свой час імяцкі пэтр Ігана Бехер.—Нішто не можа вырасці само па сабе. Гэтае так званнае «само па сабе» складаецца з усёго таго дрэзнага, нізпакобнага, выпадковага, што трапляецца пад рукі гэтым людзям».

У гэтых словах выдатнага нямецкага паэта можна знайсці і трэпаную характарыстыку непалажанага з'яў нашча сённяшняга літаратурнага жыцця, калі некаторыя капрызныя крыўны, называючы сабе «дзядзіцы», спрабуюць асямяць і закрэсліць слаўныя традыцыі самага жыцця дзейнага творчага мастацкага метад, метад сацыялістычнага рэалізму, паставіць пад сумненне прынцып партыйнасці літаратуры.

Як вядома, першым барацьбітом за ўсталяванне і перамогу новага творчага метад, метад сацыялістычнага рэалізму, які прынес нечывічынны поспех нашай літаратуры і які сёння выклікае шалёную няяснасць і адрытыя напакі самых зацікаўленых рэакцыянераў, з'яўляецца Аляксей Масцімавіч Горкі.

Смерць Горкага не выкрасіла яго з радой перадавых змагароў за светлае будучыню чалавецтва. І як ве-

Васіль БУРНОСАЎ

Калі з да сённяшніх спірач у літаратуры па так званай праблеме «бачкоў і дзіцяці» дадуцца аўтарытэты галас каго-небудзь з сапраўды прызнаных бачкоў, то ён прыблыта прагучы бы так:

— Больш разважліва, хлопцы! У літаратуры, як і ў жыцці, бачкоўцамі ніколі нікога не прыводзіцца да добра.

І сапраўды, гісторыя сведчыць, што ад Сакрата і да нашых дзён традыцыі бачкоў, творчай вучобы ў майстроў прыносілі літаратуры вялікія дзядзіцы. Словам бачка ўзьяўляўся самая высокая заслуга літаратуры. Карл Маркс лічыў Арыстафана бачкам камедыі, а Эсхіла—бачкам трагедыі. Вялікі назваў Ламаноса бачкам рускай літаратуры. Па вызначэнню з такога выдатнага знаўцы эстэтыкі, як Луначарскі, Янка Купала з'яўляецца бачкам новай беларускай літаратуры.

Падобныя прыклады да літаратурнай практыкі можна было б павялічваць бесконца. «Нікчэмнымі ўяўляюцца мне тыя мастакі, якія лічаць, што яны вырасілі самапасам,—пісаў у свой час імяцкі пэтр Ігана Бехер.—Нішто не можа вырасці само па сабе. Гэтае так званнае «само па сабе» складаецца з усёго таго дрэзнага, нізпакобнага, выпадковага, што трапляецца пад рукі гэтым людзям».

У гэтых словах выдатнага нямецкага паэта можна знайсці і трэпаную характарыстыку непалажанага з'яў нашча сённяшняга літаратурнага жыцця, калі некаторыя капрызныя крыўны, называючы сабе «дзядзіцы», спрабуюць асямяць і закрэсліць слаўныя традыцыі самага жыцця дзейнага творчага мастацкага метад, метад сацыялістычнага рэалізму, паставіць пад сумненне прынцып партыйнасці літаратуры.

Як вядома, першым барацьбітом за ўсталяванне і перамогу новага творчага метад, метад сацыялістычнага рэалізму, які прынес нечывічынны поспех нашай літаратуры і які сёння выклікае шалёную няяснасць і адрытыя напакі самых зацікаўленых рэакцыянераў, з'яўляецца Аляксей Масцімавіч Горкі.

Смерць Горкага не выкрасіла яго з радой перадавых змагароў за светлае будучыню чалавецтва. І як ве-

ВЯЛІКІЯ ЗАПАВЕТЫ

УЧОРА СПОЎНІЛАСЯ 95 ГОД З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ А. М. ГОРКАГА

Гэтая праца была неад'емнай патрэбай вялікага мастака і грамадзяніна, арганізатара сіл новай літаратуры, цесна звязанай з высокімі ідэаламі рабочага класа і ленынскай Камуністычнай партыі.

Аляксей Масцімавіч не шкадаваў часу на чытанне сотняў і тысяч старажытных рукапісаў маладых аўтаграфу, прагна шукаючы сапраўдных талентаў, па-бачкоўску кляпоўчыся аб іх. Пісьменнік сам не раз гаварыў аб сваёй юнацкай улюбёнасці ў маладыя таленты, ён прызнаваўся: «...ледаць толькі ўбачу праўду новага таленту—так мне і захопача дзіваком легчы іму пад ногі, каб легка і без лішняй траты сіла ішоў ён да сваёй вышыні».

Перачытаваючы артыкулы і пісьмы Горкага, адчуваеш, як ёсца палымнае сэрца Бурасіна новай культуры, як яго ўмяшчае ў сабе і сонае чытаць радасць за яе поспехі і трыну за яе няўдачы. Тонка і смела ўскрывае Горкі сацыяльны і жыццёвы карнін з'яў у мастацтва, паказвае вытокі і сувязі розных плыняў, школ і напрамкаў.

Ужо ў фелетонах і артыкулах, надрукаваных у «Самарскай газеце», Горкі наносіць бязлітасныя ўдары па бяздзейнай, пэсімістычнай паэзіі дэкадэнтаў. Пад вострае праю пісьменніка трапіла адзін са слупоў рускага дэкадэнства, псыяр пэсімізму і смерці Федар Салагуб, якога потым Горкі ўзасобіць у вобразе паэта Смарыцінска. З'яўляецца рад алгарытмы твораў (апавяданні і навалы «Пра аднаго паэта», «Паэты», «Непрыемнасць», «Чытаць», «Пра пісьменніка, які зазнаўся і інш.), дзе выкрываецца духоўнае ўбоства літаратуры дэкадэнтаў.

У 1896 годзе ў некалькіх нумарах «Самарскай газеты»—быў апублікаваны вялікі артыкул Горкага «Поль Верлен і дэкадэнты», у якім ускрыта прычына ўзнікнення мстычых плыняў у буржуазным мастацтве. Творчасць дэкадэнтаў, паказвае Горкі, была сацыялістычна ідэялістычна прадуктам гніення буржуазнага грамадства. «Гэтыя песні прагнаўшай культуры гучаць хаўтурным званам наўбанаму, невоваа аніслюмаму і

Гэтая праца была неад'емнай патрэбай вялікага мастака і грамадзяніна, арганізатара сіл новай літаратуры, цесна звязанай з высокімі ідэаламі рабочага класа і ленынскай Камуністычнай партыі.

Аляксей Масцімавіч не шкадаваў часу на чытанне сотняў і тысяч старажытных рукапісаў маладых аўтаграфу, прагна шукаючы сапраўдных талентаў, па-бачкоўску кляпоўчыся аб іх. Пісьменнік сам не раз гаварыў аб сваёй юнацкай улюбёнасці ў маладыя таленты

Аўтобус спыняецца ў цэнтры Арлоўскага мікрараёна — на бульвары Шаўчэка. Цяпер трэба перасекчы бугор, будучы парк, і мы там, дзе нам трэба. Бельмі домік, акуратна абгароджаны, і тэрыторыя 53-е паштовае аддзяленне.

Пошта новага мікрараёна Нібы нябачна ніці зыходзіць да яе сямкі з усіх дамоў. Які моста цікавага можна даведацца тут пра былія гарадскую ўскраіну, пра новае яе аблічча.

Так, у нас шмат цікавага, — гаворыць арганізатар дэстаўкі Марыя Патруна Нечаева. — Вазьміце хоць бы перадраску. Штодзённая да нас прывозіцца па два пакуці і ў кожным не менш дзевяці—пятнаццаці карткаў. У месца гэта 600—900 перафармленняў. Турботна, вядома, але і радасна: за кожнай жа карткай — наваселле! Людзі пераезджаюць на новыя кватэры, а ўслед за імі ідуць газеты, часопісы, лісьмы.

Толькі, што няма яшчэ ўсіх умоў для нармальнай працы. Цяжкія, зьявіліся ў асабліва цяжкай нашэга раёна — шэражкі «законныя», мы гатовы штогодні адшукваць новы адрасы, нахай толькі будзе больш наваселля! Але вазьміце такое простае пытанне, як устаноўка сярняк агульнага карыстання на ніжніх паверхх новых дамоў. Мы павінны атрымаць гэтыя сярнякі з паштама. А паштама ніяк не наладзіць сярняк вытворчасці. Восі і хадзіць паштавыя на паверхх на паверхх. Дамы ў нашым раёне пачынаюць зьявіцца, у кожным доме чатыры пад'езды, паштавыя абслугоўвае дзевяць — дзевяць дамоў. Падлічце, колькі даводзіцца хадзіць паштавыя лішняга. А ўсяго гэтага можна пазбегнуць, калі своєчасна ўстанавіць сярнякі.

Леанід Барысавіч удзельнічае ў адкрыцці другога паштовага аддзялення на былых мінскіх ускраінах. Ён памятае час, калі на землях цяперашняга Арлоўскага мікрараёна пачалі кароў. Зразумела нецярпелі, з якой стары паштовы работнік хоча дамагчыся ў сабе ў аддзяленні хутэйшай ліквідацыі недахопаў. У новым мікрараёне недахопы асабліва нецярпелі!

...Лад вяртае памочніц шум матара. — Пошта прыехала, хуценька дзвухаткі, — гаворыць Марыя Патруна Нечаева.

На паштовы ганак згрупаваў мяшкі, пакуці, сярнякі. Гара іх усё расце. Хутка паштавыя з поўнімі торбамі разьдзюцца па сваіх маршрутах.

— Добрай дарогі вам, паштавыя новага мікрараёна! М. МАРЦІНКОўСкі.

ЦЫРК ПРАГРАМАУ ЎПРЫГОЖВАЮЦЬ СУЗОР'І

— Ну і як, спадабалася? — Задаўшы гэтае пытанне, мой сябра доўга глядзеў мне ў вочы. І не таму, што я не мог адказаць адразу. Не, можна было сказаць проста — «нішто сабе», або адказаць банальна — «на ўзроўні». Аднак ні першы, ні другі адказы не адпавядалі б уражанням ад прадстаўлення і тым думкам, якія складаліся пасля яго. І я, здаецца, знайшоў адпаведныя словы:

— Праграму ўпрыгожваюць сузор'і! — Сябра кінуў галавою: — Правільна.

Гэта, вядома, зусім не значыць, што ёсць толькі зоркі, а цэлая праграма імя. Бываюць праграмы з аднай рэжысёрскай лініяй, мотанакраваўны; ёсць і без ліній, але якія прывабліваюць багатай разнастайнасцю жанраў. Тая, пра якую вядзецца гаворка, адносяцца да другога тыпу праграм. Яна адзначаецца добрай наладжанасцю і пачынаецца з выданняў непадобна на другі нумары: павярталі гімнасты і музычныя эксіцытрыны, лятючыя акрабатары і фігурысты на веласіпэдах, канатаходцы, джыгіткі, турністы.

Такое ж яркае, бліскучае, тэмпераментнае і вышуканае асэнсаванне ў выступленні асэнсаваных джыгіткі з атрыццямі «Ірыстон». Патэныя кніжкі, залічаныя сначкі іх ішчэліва спалучаюцца з выдатнай шлодай вераўной ядзы, з першых жа хвілін паўлення на арне завалодваюць увагай і пачуццямі глядачоў. І ўжо да канца выступлення глядацкая зала застаецца ва ўладзе іх бадзёрага і радаснага мастацтва. Асэнсаванне джыгіткі, як і дагэтанскія канатаходцы, аб'ект і паўсвета. І ўсюды, як і першыя, карыстацца імяннымым поспехам.

Праграму ўпрыгожваюць сузор'і!... Гэта добра ці дрэнна? Усё залежыць ад «акружэння». Калі яно па майстэрству, разнастайнасці і тэмпераменту сучасна нумарам-сузор'ям, глядач заўсёды будзе задаволены.

Сяветэ будзе завершана будаўніцтва дзвухзальнага кінатэатра ў Мар'яневічах і кінатэатра на 300 і 400 месцаў у Ашмянах, Узрэчы і Езэрвічах.

Васіля ДАНІЛЕВІЧ.

Аматыры цыркавога мастацтва, або больш правільна — тых год жанраў, ад якіх дух займае, з пачуццём задавальнення адназначна нумар заслужае Рэспубліканскай Сінькоўскай і Лёніна — палёт пад кулаком цырка на ракеце. Ён прыгожы і вельмі жыва ўвяскарае тых хвілін хвалюючых перажыванняў, калі ўсе мы, гордыя за нашых касмічных саюдаў, з надзеяй углядзілі ў завоблачную вышчыню. Не можна не спадабацца і нумар паветранай гімнастыкі Людмі АССР Д. Туранай і В. Дзінскай і ансамбль дагэтанскіх канатаходцаў «Цюўра» пад кіраўніцтвам народнага артыста Рэспубліканскай АССР Рабадана Абакарава з'яўляюцца тымі сузор'ямі выдатных майстроў цыркавога мастацтва, якія могуць упрыгожваць любую праграму. І не толькі ўпрыгожваць. Калі астатнія

Аднак, што ж ўявілі сабою ансамбль «Цюўра»? У малюўнічых гарах Дагестана, за вяршыні іх чапляюцца сівыя хмары, знаходзіцца невялікі аўл Цюўра. Ён і даў імя ансамблю. Здаўляючае майстэрства горцаў-артыстаў даўно і шырока вядома ў Савецкім Саюзе. Год ад году яно расло, умацоўвалася і вось зараз дасягнула культурнага вышыні. Артысты працуюць на канале. Працуюць? Не, гэта не тое слова. Творчаць! Тое, што іншым не пад сіду па ямялі, на манежы, яны віртуозна выконваюць дзевяці тымі, іныя акрабатары. Яны танцоўры. Іны акрабатары. Яны прыгучы. І ўсё — на канале. Асабліва здзіўляюць іх групавыя практыкаванні. Восі адны з артыстаў стаяць на канале, другі — у яго на плячах, трэці — у другога і чварцты — гарызонтальна хлапчун — завірае гэтую жывую «калоны». Неверагодна, але факт! Калона рухаецца і, калі яна дасягае другога «бэрагу», глядацкая зала грывіць апляскамі. Але гэта, як кажуць, лічце не кароны нумар ансамбля. Усе ведаюць, што надзіраць дошкі скарыстоўваюцца акрабатары-прыгучыя ў манежы. Дагэтанскія ж канатаходцы перанеслі іх у паветра, на канат. І там вырабляюць такое, ад чаго сапраўды займае дух. Да ўсяго гэтага неабходна дадаць, што артысты працуюць чыста, дакладна і з вярхі тэмпераментам.

Трупа Рабадана Абакарава вядома не толькі ў нашай краіне. Яна побач з такімі майстрамі, як Філатэў, Алег Папоў і іншыя, высока пранесла сцяг савецкага цырка па многіх краінах Еўропы, Амерыкі і Азіі. Ён мастацтва высока ацаніў друк Канады. Артыстам з Савецкага Дагестана наладжвалі аваяці глядачы Францыі і Бельгіі. Іх з вялікай пашанай прымаў аматары цырка Японія. І гэты поспех — дома і за мяжою — заслужаны канатаходцамі цалкам.

Прадукцыя паліграфічнай прамысловасці ГДР карыстаецца заслужанай вядомасцю дзякуючы зрубжам. У краіне працуюць дзевяці выдвецтваў — у Берліне, Лейпцыгу, Дрэзене і іншых гарадах. З 1958 года яны выпусцілі каля 500 мільянаў экзэмпляраў кніг і брашуэр. Падлічце, што кожны год у Рэспубліцы на кожнага чалавека выдзецца па шэсці экзэмпляраў кніг або брашуэр. Кнігавыдавецтва ў ГДР расце з года з года. За мінулае пяцігоддзе выдзецца перайшлі статыстычны рэкорд. Так, кнігі Бертольда Брэхта выдзецца за гэты час тыражом у 1060 тысяч экзэмпляраў, творы Анны Зэггерс — 805 тысяч экзэмпляраў, кнігі Людвіга Рэна — 754 тысяч, а Вілі Брэзля — 527 тысяч.

Валіку ўвагу аддаюць выдвецтва выпуску грамадска-палітычнай і навуковай літаратуры. У пачатку гэтага года закончан выпуск 40-томнага Збору твораў У. І. Лёніна. Ленінская праца «Імперыялізм, як вышэйшая стадыя капіталізму» ўжо выйшла ў свет тыражом у 550 тысяч экзэмпляраў. Выйшаў 21-шы том твораў К. Маркса і Ф. Энгельса. Прадугледжана, што іх працы будзь выддзеныя ў 36 тамах.

Мільённымі тыражамі выпушчаны творы класікаў нямецкай мастацкай літаратуры: Гётэ (3,6 млн. экзэмпляраў), Шылер (3,5 млн. экзэмпляраў) і Келер (2,7 млн. экзэмпляраў).

Красавіцкі экран

Асабліва цікавае мае новая мастацкая кінапосевы «Прыходзьце заўтра...», створаная рэжысёрам Яўгеніем Ташковым па ўласным сцэнары на Адыскай кінастудыі. Фільм па сваёму жанру — камедыя. Камедыя характару, у якой сур'ёзна ўзнятую пытанні шчырасці і чысціні ў жыцці і ў працы.

жысэр-пастаноўшчык — Г. Рапапорт. Музыка Д. Шапастакоў. У карціне зняты папулярныя савецкія кінаакцёры В. Маркўр'еў, К. Сарокін, С. Філіпаў, М. Пугаўкін, Р. Зялёная, Е. Лёнаў і інш.

Закхалюючы кінакарціну «Паводка» выпускае на экраны рэспублікі кінастудыя «Масфільм». У карціне

вым на кінастудыі «Малдовафільм» па сцэнары Л. Мішчанкі і Г. Менюка. Фільм расказвае пра адзін з самых страшных відаў ідэалагічнай дыверсіі — ігавізм, аб прасвятленні чалавека, які трапіў у лапы септантэў.

А вось што расказвае пра сваю новую работу — шырокаагучную кінакарціну «Трэці тайм» (кінастудыя «Масфільм») рэжысёр — пастаноўшчык Я. Карэлаў:

Змест нашага фільма выходзіць ладэка за межы расказа пра гераічны ўчынак савецкіх людзей, былой футбольнай каманды кіеўскага «Дынама». Тэма карціны — патрыятызм, высокая маральная стойкасць савецкіх людзей, іх сіла. Звычайная забава немаў, якія вырашылі наладзіць у 1942 годзе няроўны бой з камандай, складзенай з ваеннапалонных савецкіх футбалістаў, перарастае ў падзею...

З зарубажных кінакарцін у красавіку на экраны рэспублікі будць дэманстравацца: кітайская — «Дачка вядзьмаркі», в'етнамская — «Джунглі ў агні», мангольскія — «Халат не па памеру» і «Смак свежага ветру», індыйская — «Любоў і Сімле», фільм вытворчасці кінастудыі «ДЭФА» (ГДР) — «Танцы ў суботу» і іншыя.

Кадр з фільма «Паводка».

Кадр з фільма «Прыходзьце заўтра...».

В развешив широким КНИЖНАЕ БАГАЦЦЕ

Саветэ будзе завершана будаўніцтва дзвухзальнага кінатэатра ў Мар'яневічах і кінатэатра на 300 і 400 месцаў у Ашмянах, Узрэчы і Езэрвічах.

Валіку ўвагу аддаюць выдвецтва выпуску грамадска-палітычнай і навуковай літаратуры. У пачатку гэтага года закончан выпуск 40-томнага Збору твораў У. І. Лёніна. Ленінская праца «Імперыялізм, як вышэйшая стадыя капіталізму» ўжо выйшла ў свет тыражом у 550 тысяч экзэмпляраў.

Мільённымі тыражамі выпушчаны творы класікаў нямецкай мастацкай літаратуры: Гётэ (3,6 млн. экзэмпляраў), Шылер (3,5 млн. экзэмпляраў) і Келер (2,7 млн. экзэмпляраў).

САКАВІК-МЕСЯЦ КНІГІ

Першы веснавы месяц у Чэхаславакіі штогод прывітаецца кнігай. Гэта — перыяд асабліва ажывленага кніжнага гандлю, актыўнага працы клубуў чытачоў, бібліятэк, перыяд канферэнцый чытачоў, кніжных выставак, сустрэч пісьменнікаў з чытачамі. Кніга, як сабра, памочнік і дарэчы чалавека, заняла ў сацыялістычнай Чэхаславакіі ганаровае месца. У любві да яе, у тым, што яна стала здабываць усіх працоўных, адна з ярых праяў культурнай разьвіцця.

У рэспубліцы налічваецца звыш 30 выдвецтваў. У 1962 годзе яны выпусцілі каля 8.000 назваў кніг агульна тыражом больш 56 мільянаў экзэмпляраў. Па колькасці кніг на душу насельніцтва, па іх таннасці, прыгожасці і добрай якасці афармлення Чэхаславакія стаяць на адным з першых месцаў у свеце.

Настолькі кнігамі працоўных ЧССР сталі творы Маркса, Энгельса, Лёніна. У мільянах экзэмпляраў выддзеныя ў пастэрава перыяд ленінскія працы. Нядаўна выддзеныя палітычнай літаратуры вялікі тыражом выпусцілі дзвухтомны зборнік выступленняў таварыша М. С. Хрушчова.

Вялікай любобю ў краіне карыстаюцца савецкія кнігі. Буйнейшае выдвецтва Чэхаславакіі «Свет Савету» на працягу апошніх пяці гадоў пераклала на чэшскую мову і выпусціла больш двух мільянаў тамоў кніг класікаў рускай літаратуры і савецкіх аўтараў. Многія ў Чэхаславакіі чытаюць савецкія кнігі ў арыгінале на рускай мове. Да іх пачаў 25 магізінаў «Савецкая кніга». Летась з ЧССР у Чэхаславакію было завезена звыш чатырох мільянаў экзэмпляраў савецкіх кніг. У 1962 годзе ў краіне было адкрыта 7.000 выставак савецкай літаратуры.

Папулярныя распуськоджанне і продажам кніг займаюцца 60.000 бібліятэк, якія налічваюць 70 мільянаў экзэмпляраў кніг, клубы чытачоў, якія аб'ядноўваюць звыш паўмільяна чалавек, і каля 1000 кнігаран.

Дзякуючы гэтай унікальнай працы была складзена картатэка, у якой знаходзіцца каля мільяна карткаў. Тлумачальны слоўнік будзе складзены з 40 тысяч слоў. Аб'ём яго 200 друкаваных лістоў. Цяпер вядзецца падрыхтоўка да складання «Тлумачальнага слоўніка сучаснай таджыкскай мовы».

ЧЭХАЎСкі ВЕЧАР У ДЭЛІ

Асацыяцыя індыйскага народнага тэатра паставіла на сцэне мушчы-пальнай карпараты Дэллі дзве невялікія п'есы А. П. Чэхава «Прананосца» і «Мядзведзь».

Ролі выконвалі артысты тэатра Джывахар Капур, Урмія Раджал, Саціш Сехгал, Махін Матхур, Раджніндэр Капур, Парш Дас, Пастаюўка Біной Роя і Парш Дас. П'есы былі перакладзены на мову хінды Д. Р. Гоелам і О. П. Дхінгра. Дзевяне п'ес перанесены ў індыйскую абстаноўку. Чэхавікі перамясцілі ўладзі індыйскіх акцёраў «Хіндустан тайме» пісаў: «Абдзеве п'есы добра сыграў і добра паставіў».

Асацыяцыя індыйскага народнага тэатра паставіла на сцэне мушчы-пальнай карпараты Дэллі дзве невялікія п'есы А. П. Чэхава «Прананосца» і «Мядзведзь».

Ролі выконвалі артысты тэатра Джывахар Капур, Урмія Раджал, Саціш Сехгал, Махін Матхур, Раджніндэр Капур, Парш Дас, Пастаюўка Біной Роя і Парш Дас. П'есы былі перакладзены на мову хінды Д. Р. Гоелам і О. П. Дхінгра. Дзевяне п'ес перанесены ў індыйскую абстаноўку. Чэхавікі перамясцілі ўладзі індыйскіх акцёраў «Хіндустан тайме» пісаў: «Абдзеве п'есы добра сыграў і добра паставіў».

Асацыяцыя індыйскага народнага тэатра паставіла на сцэне мушчы-пальнай карпараты Дэллі дзве невялікія п'есы А. П. Чэхава «Прананосца» і «Мядзведзь».

Ролі выконвалі артысты тэатра Джывахар Капур, Урмія Раджал, Саціш Сехгал, Махін Матхур, Раджніндэр Капур, Парш Дас, Пастаюўка Біной Роя і Парш Дас. П'есы былі перакладзены на мову хінды Д. Р. Гоелам і О. П. Дхінгра. Дзевяне п'ес перанесены ў індыйскую абстаноўку. Чэхавікі перамясцілі ўладзі індыйскіх акцёраў «Хіндустан тайме» пісаў: «Абдзеве п'есы добра сыграў і добра паставіў».

Тлумачальны слоўнік таджыкскай літаратурнай мовы

Складанне першага тлумачальнага таджыкскага літаратурнага слоўніка было пачата дзевяці гадоў назад. Яно мела вялікія цяжкасці. Дастаткова сказаць, што матэрыял слоўніка ахоплівае асноўную лексику і фразеалагічны класічны таджыкска-персідзкая літаратуры з Х да XX стагоддзя. Інстытут мовы і літаратуры Таджыкскай Акадэміі навук, які ўзначальвае заслужаны дзяржаўны навушнік Масуджон Масуджон, паспяхова справіўся з гэтай працай і ў асноўным яе завяршыў.

Дзякуючы гэтай унікальнай працы была складзена картатэка, у якой знаходзіцца каля мільяна карткаў. Тлумачальны слоўнік будзе складзены з 40 тысяч слоў. Аб'ём яго 200 друкаваных лістоў. Цяпер вядзецца падрыхтоўка да складання «Тлумачальнага слоўніка сучаснай таджыкскай мовы».

Дзякуючы гэтай унікальнай працы была складзена картатэка, у якой знаходзіцца каля мільяна карткаў. Тлумачальны слоўнік будзе складзены з 40 тысяч слоў. Аб'ём яго 200 друкаваных лістоў. Цяпер вядзецца падрыхтоўка да складання «Тлумачальнага слоўніка сучаснай таджыкскай мовы».

Дзякуючы гэтай унікальнай працы была складзена картатэка, у якой знаходзіцца каля мільяна карткаў. Тлумачальны слоўнік будзе складзены з 40 тысяч слоў. Аб'ём яго 200 друкаваных лістоў. Цяпер вядзецца падрыхтоўка да складання «Тлумачальнага слоўніка сучаснай таджыкскай мовы».

Дзякуючы гэтай унікальнай працы была складзена картатэка, у якой знаходзіцца каля мільяна карткаў. Тлумачальны слоўнік будзе складзены з 40 тысяч слоў. Аб'ём яго 200 друкаваных лістоў. Цяпер вядзецца падрыхтоўка да складання «Тлумачальнага слоўніка сучаснай таджыкскай мовы».

Дзякуючы гэтай унікальнай працы была складзена картатэка, у якой знаходзіцца каля мільяна карткаў. Тлумачальны слоўнік будзе складзены з 40 тысяч слоў. Аб'ём яго 200 друкаваных лістоў. Цяпер вядзецца падрыхтоўка да складання «Тлумачальнага слоўніка сучаснай таджыкскай мовы».